

bekende Bavinck dat een leerstoel als die van Rauwenhoff voor hem veel bekoorlijks zou hebben. Hij ontveinsde zich de bezwaren niet, en besepte dat hij in theologisch opzicht in Leiden een geïsoleerde positie zou innemen. Toch zou zo'n plaats voor hem aantrekkelijk zijn 'door de vrijheid en de rijke gelegenheid die zij biedt om eigen overtuigingen wetenschappelijk te bevestigen en aan anderen mede te delen'. Hij wilde echter niet 'buiten den waard' rekenen (138). Het valt te betwijfelen of ooit serieus aan Bavinck gedacht is; hij kwam zelfs niet op de groslijst. Uiteindelijk werd, stellig tot veler verbazing, de ethische leidsman Johannes Hermanus Gunning benoemd (1829-1905).¹⁴

Bavinck had geen wezenlijke affiniteit met de ethische theologie, al wist hij zich op een diepere laag geestelijk met de ethischen verwant. In een rede van 1884 over de theologie van Daniel Chantepie de la Saussaye had hij zich over de 'vader' van de ethische theologie in milde bewoordingen uitgelaten, hetgeen bij de militante Kuyper niet bepaald in goede aarde viel.¹⁵ Maar omgekeerd was ook Gunning als bewonderaar van La Saussaye ontevreden; het leidde tot een schriftelijke discussie tussen hem en Bavinck. Op Gunnings geschrift *Jezus Christus de middelaar Gods en der mensen* (1884) reageerde Bavinck in een brief aan Snouck wat de persoon van Gunning betreft zeer kritisch: 'Er is zeer veel schoons in, vooral veel dat voortvloeit uit en getuigt van een warm hart, maar ook veel, dat voortkomt uit een verward hoofd, dat het denken nooit geleerd heeft' (23 december 1884; 122). Het zal de helderheid van denken zijn geweest, die hem bij alle verschil toch in zijn Leidse leermeesters als Scholten en Kuenen zal hebben aangetrokken. Bavincks nogal krasse uitspraak zou ook binnenskamers door één van de Leidse moderne theologen kunnen zijn gedaan. Overigens valt de klacht van vaagheid aan het adres van theologen die door Schleiermacher en de 'Vermittlungstheologie' beïnvloed waren in die tijd vaker te beluisteren, in en buiten Nederland. Tien jaar later zou Bavinck zich echter in een 'Feestalbum', aan Gunning aangeboden ter gelegenheid van diens veertigjarige ambtsbediening, anders uiten: toen dankte hij Gunning 'voor de verrijking van hoofd en de vertroosting van hart, die door velen, ook door mij, van zijn persoon en arbeid ontvangen werd'.¹⁶

Over de vierde hoogleraar in het Leidse klaverblad, de theologisch wat kleurloze Johannes Jacobus Prins (1814-1898), vernemen

14. Misschien deed Bavincks naam, zoals Bremmer (66) als mogelijkheid aanneemt, in het geruchtencircuit rondom de vervulling van de vacature de ronde, maar de brief van Snouck waaraan Bavinck in een brief van 29 januari 1889 refereerde bevindt zich niet in het archief-Bavinck.

15. Bremmer, 18; meer uitvoerig over Bavinck en de ethischen Bremmers dissertatie, *Herman Bavinck als dogmaticus*, Kampen 1961, 65-114.

16. J.H. Gunning J.Hz., *Prof. dr. J.H. Gunning, leven en werken III*, Rotterdam z.j., 419.